

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 26. 7. 2012
COM(2012) 417 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNE MU VÝBORU**

Priemyselná politika v oblasti bezpečnosti

Akčný plán pre inovatívny a konkurencieschopný bezpečnostný priemysel
{SWD(2012) 233 final}

1. Úvod

Zaistenie bezpečnosti je jednou z hlavných úloh každej spoločnosti. Bezpečnosť je dôležitým prvkom všetkých oblastí politiky. Bezpečné a chránené prostredie tvorí samotný základ, na ktorom stojí každá stabilná spoločnosť. Konkurencieschopný bezpečnostný priemysel so sídlom v EÚ ponúkajúci riešenia, ktoré poskytujú vyššiu mieru bezpečnosti, môže významne prispieť k odolnosti európskej spoločnosti.

Bezpečnostný priemysel je odvetvím so značným potenciálom rastu a zamestnanosti. Za posledných desať rokov vzrástla hodnota celosvetového bezpečnostného trhu takmer desaťnásobne, z približne 10 miliárd EUR na okolo 100 miliárd EUR v roku 2011. Z mnohých štúdií vyplýva, že miera rastu bezpečnostného trhu v EÚ, ako aj na celom svete, bude naďalej presahovať priemernú mieru rastu HDP¹.

V nadväznosti na tento značný potenciál pre rast trhu Komisia zaradila bezpečnostný priemysel medzi základné časti hlavnej iniciatívy stratégie Európa 2020 pod názvom „*Integrovaná priemyselná politika vo veku globalizácie: konkurencieschopnosť a udržateľnosť v popredí záujmu*“². V danom dokumente Komisia oznámila začiatok uskutočňovania osobitnej iniciatívy venovanej politike v oblasti bezpečnostného priemyslu.

Tento akčný plán je prvým krokom uvedenej osobitnej iniciatívy. Jeho celkovým cieľom je podporiť rast a zvýšiť zamestnanosť v bezpečnostnom priemysle EÚ.

Mnohé spoločnosti z EÚ (pôsobiace v oblasti bezpečnosti) patria vďaka svojej úrovni technického rozvoja ešte stále medzi svetovú špičku vo väčšine segmentov odvetvia bezpečnosti. Z nedávneho vývoja a prognóz trhu však vyplýva, že podiely európskych spoločností na celosvetovom trhu sa budú počas nasledujúcich rokov neustále znižovať. Prognózy odvetvia a nezávislé štúdie predpovedajú, že ak sa neprijmú žiadne opatrenia na zvýšenie konkurencieschopnosti bezpečnostného priemyslu EÚ, súčasný podiel spoločností EÚ pôsobiacich v sektore bezpečnosti na trhu by sa mohol znížiť o jednu pätinu z približne 25 % svetového trhu v roku 2010 na 20 % v roku 2020.

Vedúce postavenie na trhu majú americké spoločnosti, ktoré stále tvoria špičku v oblasti technológií a okrem toho využívajú výhody vyplývajúce z harmonizovaného právneho rámca a silného vnútorného trhu. To im poskytuje nielen pevné zázemie, ale aj výhodu jednoznačne rozpoznávanej a rozlíšiteľnej značky USA, ktorá sa v medzinárodnej hospodárskej súťaži ukázala byť veľmi hodnotnou výhodou oproti spoločnostiam z EÚ.

Neexistencia podobnej „značky EÚ“ je obzvlášť závažná, ak vezmeme do úvahy, že v budúcnosti nebudú hlavné trhy pre bezpečnostné technológie v Európe, ale v rýchlom sa rozvíjajúcich krajinách Ázie, Južnej Ameriky a Blízkeho východu.

Ázijské krajiny čoraz rýchlejšie znižujú náskok v oblasti technológií, ktorý pred nimi majú spoločnosti z EÚ. Bez náskoku v technológiách budú spoločnosti z EÚ čeliť neľútostnej konkurencii, okrem iného aj preto, že sú často znevýhodnené pre vyššie výrobné náklady.

¹ Všetky číselné údaje a štúdie uvedené v tomto akčnom pláne sa podrobnejšie rozoberajú v pracovnom dokumente útvarov Komisie, ktorý sprevádza tento akčný plán.

² KOM(2010) 614 v konečnom znení.

Prvoradým cieľom Komisie je preto vytvoriť lepšie fungujúci európsky vnútorný trh bezpečnostných technológií. Nevyhnutnými prvkami pre posilnenie postavenia bezpečnostného priemyslu EÚ v rýchlo sa rozvíjajúcich krajinách, ktoré predstavujú budúcnosť bezpečnostného sektora, sú tiež priaznivé podmienky na vnútornom trhu, posilnenie hospodárskej súťaže a zníženie výrobných nákladov prostredníctvom využívania úspor z rozsahu. Osobitný dôraz by sa mal klásť na podporu pre malé a stredné podniky pri ich úsilí o vstup na medzinárodné trhy v tretích krajinách.

Viacere z týchto otázok sa už riešili v rámci Európskeho fóra pre výskum a inovácie v oblasti bezpečnosti (ďalej len „ESRIF“) a nadväzujúceho oznámenia Komisie³. Pre sektor informačných a komunikačných technológií predstavuje zvyšovanie bezpečnosti neoddeliteľnú súčasť zariadení a výrobkov, ktoré spoločnosti z tohto sektora ponúkajú, a kľúč k budúcej konkurencieschopnosti. Táto otázka sa bude takisto riešiť v nadchádzajúcej európskej stratégii pre bezpečnosť internetu. Do dnešného dňa však v rámci EÚ neexistuje jednotný prístup zameraný na zvýšenie konkurencieschopnosti a inovatívnosti bezpečnostného priemyslu EÚ.

Zo súčasných štúdií a stanovísk zainteresovaných strán⁴ vyplynulo, že tlak celosvetovej hospodárskej súťaže bude zameraný skôr na výrobu produktov a technológií ako na služby, pretože práve produkty a technológie tvoria prevažnú väčšinu vývozného potenciálu bezpečnostného priemyslu. Tento akčný plán sa preto nevzťahuje na bezpečnostné služby ako také (napr. personál fyzickej ochrany objektov), ale len na tie bezpečnostné služby, ktoré sa týkajú montáže a údržby bezpečnostných zariadení.

Komisia bude využívať všetky nástroje, ktoré má k dispozícii, aby vytvorila skutočný vnútorný trh pre bezpečnostné technológie, a tým poskytla bezpečnostnému priemyslu EÚ pevnú domovskú základňu, ktorá mu pomôže získať podiely na rozvíjajúcich sa trhoch.

Komisia zaistí, aby všetky iniciatívy prijaté v záujme rozvoja vnútorného trhu pre bezpečnostné technológie rešpektovali Chartu základných práv, najmä právo na súkromie a ochranu osobných údajov.

2. BEZPEČNOSTNÝ PRIEMYSEL A TRH V EÚ

Hodnota celosvetového bezpečnostného trhu sa odhaduje na približne 100 miliárd EUR (údaj z roku 2011), pričom v tejto oblasti je na celom svete zamestnaných okolo 2 miliónov osôb. Trhová hodnota bezpečnostného trhu EÚ sa podľa odhadov pohybuje v rozmedzí od 26 miliárd EUR do 36,5 miliardy EUR a osôb zamestnaných vďaka tomuto trhu je okolo 180 000 (údaje z roku 2011).

V súčasnosti však neexistuje jasné vymedzenie bezpečnostného priemyslu a jeho metodologickej klasifikácii bráni viacero faktorov:

- bezpečnostný priemysel ako taký nie je zahrnutý do hlavných štatistických nomenklatúr (NACE, Prodcom atď.),

³ KOM(2009) 691 v konečnom znení.

⁴ Pozri pracovný dokument útvarov Komisie.

- výroba tovaru súvisiaceho s bezpečnosťou sa skrýva v širokej škále položiek. V štatistike týkajúcej sa týchto položiek sa nerozlišuje, či daná činnosť súvisí alebo nesúvisí s bezpečnosťou,
- na európskej úrovni neexistuje žiadny zdroj štatistických údajov, ktoré by poskytovalo samotné odvetvie,
- pokiaľ ide o stranu ponuky, obstarávatelia bezpečnostných zariadení a systémov sa môžu zdráhať poskytovať informácie o výdavkoch v oblasti bezpečnosti.

V záujme odstránenia nedostatku údajov o bezpečnostnom priemysle a jeho trhu Komisia vytvorí empirický základ, z ktorého bude možné získavať spoľahlivejšie údaje o bezpečnostných trhoch. Na tento účel je nevyhnutná spolupráca s hlavnými obchodnými združeniami.

Bezpečnostný priemysel EÚ je však možné zhruba rozčleniť na tieto sektory⁵:

- bezpečnostná ochrana civilného letectva,
- ochrana námornej dopravy,
- bezpečnosť hraníc,
- ochrana kritickej infraštruktúry,
- protiteroristické spravodajstvo (vrátane kybernetickej bezpečnosti a komunikácie),
- krízové riadenie/civilná ochrana,
- ochrana fyzickej bezpečnosti a
- ochranné odevy.

Trh v oblasti bezpečnosti má tri charakteristické znaky:

- (1) **Ide o značne roztrieštený trh, ktorý je rozdelený štátnymi či dokonca regionálnymi hranicami.** Bezpečnosť je jednou z najcitlivejších oblastí politik, a preto je jednou z oblastí, v ktorých sa členské štáty zdráhajú vzdať svojich výsadných práv.
- (2) **Ide o inštitucionálny trh.** Bezpečnostný trh je stále do veľkej miery inštitucionálnym trhom, t. j. kupujúcimi sú subjekty verejného sektora. Dokonca aj v oblastiach, kde má tento trh komerčný charakter, sú bezpečnostné požiadavky naďalej z veľkej časti stanovené prostredníctvom právnych predpisov.
- (3) **Má výrazný spoločenský rozmer.** Hoci je bezpečnosť jednou z najzákladnejších ľudských potrieb, je aj vysoko citlivou oblasťou. Bezpečnostné opatrenia

⁵ Tento zoznam nie je vyčerpávajúci; podrobnejší prehľad o jednotlivých sektoroch a technológiách, ktoré zahŕňajú, je uvedený v pracovnom dokumente útvarov Komisie.

a technológie môžu mať vplyv na základné práva a často vyvolávajú obavy z možného narušenia súkromia.

3. HLAVNÉ PROBLÉMY, KTORÝM ČELÍ BEZPEČNOSTNÝ PRIEMYSEL EÚ

Uvedené tri charakteristické znaky bezpečnostného trhu sú zároveň určujúcimi faktormi troch hlavných problémov, ktorým bezpečnostný priemysel EÚ čelí:

(1) Roztrieštenosť bezpečnostného trhu EÚ

Hlavným problémom je značne roztrieštený charakter (t. j. neexistencia harmonizovaných certifikačných postupov a noriem) bezpečnostného trhu EÚ. Odlišné prístupy viedli v skutočnosti k vytvoreniu najmenej 27 rôznych bezpečnostných trhov, z ktorých každý sa delí na veľký počet bezpečnostných sektorov.

To nielenže vytvára pomerne jedinečnú situáciu z hľadiska vnútorného trhu, ale takisto má značne nepriaznivý vplyv na stranu ponuky (priemysel), ako aj na stranu dopytu (obstarávatelia bezpečnostných technológií z verejného a súkromného sektora). Vede to tiež k veľkým prekážkam vstupu na trh a značne sťažuje, ak nie úplne znemožňuje, dosahovanie skutočných úspor z rozsahu. Táto situácia má okrem toho za následok nedostatočnú hospodársku súťaž medzi dodávateľmi a neoptimálne využívanie verejných prostriedkov.

(2) *Priepasť medzi výskumom a trhom*

Pri výskume a vývoji nových technológií je pre bezpečnostný priemysel so sídlom v EÚ často veľmi ťažké predvídať, či bude na trhu o tieto technológie napokon záujem, alebo dokonca získať nejaké uistenie, že trh pre takéto technológie bude vôbec existovať. Hoci ide o rozšírený problém, ktorému čelí množstvo priemyselných odvetví, je príznačný najmä pre bezpečnostný priemysel, ktorého trh má prevažne inštitucionálny charakter.

To vedie k mnohým negatívnym dôsledkom: napríklad potenciálne sľubné koncepcie výskumu a vývoja sa ďalej nerozvíjajú, čo na druhej strane znamená, že určité technológie, ktoré by mohli zlepšiť bezpečnosť občanov, nie sú strane dopytu vôbec k dispozícii.

(3) *Spoločenský rozmer bezpečnostných technológií*

Prijatie nových výrobkov a technológií spoločnosťou je výzvou, ktorej bežne čelia rôzne priemyselné odvetvia. Bezpečnostné technológie však majú niekoľko špecifik, ktoré ich odlišujú od ostatných oblastí. Bezpečnostné technológie sa môžu priamo alebo nepriamo dotýkať základných práv, ako je napríklad právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, právo na ochranu osobných údajov, súkromia alebo ľudskej dôstojnosti.

Problémy súvisiace s prijatím bezpečnostných technológií spoločnosťou prinášajú viacero negatívnych dôsledkov. Pre priemysel to znamená riziko investovania do technológií, ktoré verejnosť napokon neprijme, čo vedie k zmareným investíciám. Pre stranu dopytu to znamená byť nútený kúpiť menej kontroverzný výrobok, ktorý však celkom nespĺňa bezpečnostné požiadavky.

4. RIEŠENIE PROBLÉMOV

Komisia stanovila celý rad kľúčových politických opatrení, ktorých cieľom je zvýšiť konkurencieschopnosť bezpečnostného priemyslu EÚ, podnietiť jeho rast a podporovať vytváranie pracovných miest. Tieto kľúčové politické opatrenia sa týkajú nasledujúcich oblastí:

- **Odstránenie roztrieštenosti trhu** prostredníctvom: vypracovania celoeurópskych/medzinárodných noriem, harmonizácie postupov certifikácie/posudzovania zhody bezpečnostných technológií v rámci EÚ a lepšieho využívania synergií medzi bezpečnostnými a obrannými technológiami.
- **Zmenšenie priepasti medzi výskumom a trhom** prostredníctvom: zosúladenia programov financovania a širšieho využívania možností v súvislosti s právami duševného vlastníctva, ako aj plného využívania obstarávania vo fáze pred komerčným využitím v súvislosti s výskumom v oblasti bezpečnosti v rámci programu Horizont 2020⁶.
- **Lepšie začlenenie spoločenského rozmeru** prostredníctvom dôkladného posúdenia vplyvov na spoločnosť vrátane vplyvov na základné práva a prostredníctvom vytvorenia mechanizmov na testovanie vplyvu na spoločnosť počas fázy výskumu a vývoja.

4.1. Odstránenie roztrieštenosti trhu

4.1.1. Normalizácia

Normy zohrávajú významnú úlohu pri odstraňovaní roztrieštenosti trhov a pomáhajú priemyslu dosahovať úspory z rozsahu. Majú tiež prvoradý význam pre stranu dopytu, najmä s ohľadom na interoperabilitu technológií používaných špecialistami prvého zásahu, orgánmi presadzovania práva atď. Normy sú navyše nevyhnutné na zaistenie jednotnej kvality pri poskytovaní bezpečnostných služieb. Vypracovanie celoeurópskych noriem a ich presadzovanie na celosvetovej úrovni je taktiež nevyhnutným predpokladom pre globálnu konkurencieschopnosť bezpečnostného priemyslu EÚ.

Napriek tomu existuje v oblasti bezpečnosti len zopár celoeurópskych noriem. Rozdielne vnútroštátne normy sú významnou prekážkou pri vytváraní skutočného vnútorného trhu v oblasti bezpečnosti, čo obmedzuje konkurencieschopnosť priemyslu EÚ. Pokiaľ chce EÚ významne prispieť k tvorbe celosvetových noriem, musí tieto rozdiely medzi jednotlivými štátmi nevyhnutne prekonať.

Komisia už vo svojom oznámení o strategickej vízii pre európske normy uviedla, že je potrebné urýchliť úsilie o normalizáciu v oblasti bezpečnosti⁷. Preto v roku 2011 poverila európske organizácie pre normalizáciu, aby zostavili podrobný prehľad platných medzinárodných, európskych a vnútroštátnych noriem v oblasti bezpečnosti a zároveň stanovili zoznam oblastí, v ktorých normy chýbajú. Nedostatok noriem sa zistil hlavne v týchto oblastiach:

⁶ KOM(2011) 809 v konečnom znení.

⁷ KOM(2011) 311 v konečnom znení.

- chemická, biologická, rádiologická a jadrová bezpečnosť a výbušniny – minimálne normy pre detekciu, ako aj normy pre odber vzoriek, okrem iného aj v oblasti bezpečnostnej ochrany civilného letectva,
- bezpečnosť hraníc – spoločné technické normy a normy interoperability pre automatizované systémy hraničnej kontroly, ako aj normy pre biometrické identifikátory a
- krízové riadenie/civilná ochrana – normy pre interoperabilitu komunikácií a tiež interoperabilitu velenia a riadenia vrátane organizačnej interoperability, ako aj normy pre hromadné informovanie obyvateľstva.

Opatrenie 1: Na základe týchto počiatočných priorít Komisia požiada európske organizácie pre normalizáciu, aby vypracovali konkrétne a podrobné plány normalizácie. Tieto plány normalizácie by sa mali zameriavať na novú generáciu nástrojov a technológií. Na tento účel bude mať zásadný význam zapojenie koncových používateľov a bezpečnostného priemyslu a zabezpečenie súdržnosti politík.

Obdobie vykonávania: od polovice roka 2012

4.1.2. Postupy certifikácie/posudzovania zhody

V súčasnosti neexistujú žiadne systémy certifikácie bezpečnostných technológií, ktoré by boli platné pre celú EÚ. Medzi vnútroštátnymi systémami sú veľké rozdiely, čo značne prispieva k roztrieštenosti bezpečnostného trhu. Komisia stanovila oblasti, v ktorých⁸ by v počiatočnej fáze malo najväčší zmysel vytvoriť celoeurópsky certifikačný systém; začalo by sa v týchto oblastiach:

- zariadenia na bezpečnostnú kontrolu na letiskách (detektory) a
- poplašné systémy⁹.

Pokiaľ ide o zariadenia na bezpečnostnú kontrolu na letiskách, v tejto oblasti existuje celý súbor právnych predpisov EÚ, ktoré stanovujú výkonnostné požiadavky na takéto zariadenia¹⁰. Tieto právne predpisy však nezahŕňajú požadovaný mechanizmus posudzovania zhody, ktorý by umožňoval, aby certifikácia detekčného zariadenia v jednom členskom štáte bola vzájomne uznávaná vo všetkých ostatných členských štátoch. Nedostatok harmonizovaných noriem a neexistencia právne záväzného posudzovania zhody zariadení na bezpečnostnú kontrolu na letiskách na úrovni EÚ má za následok roztrieštenosť vnútorného trhu.

V súvislosti s poplašnými systémami už nejaké európske výkonnostné normy existujú. Okrem toho má odvetvie svoj vlastný certifikačný mechanizmus CertAlarm. Problém tohto systému však spočíva v tom, že ho prevádzkuje súkromná spoločnosť a že orgány členských štátov nemajú povinnosť akceptovať osvedčenia vydané v rámci tohto systému.

⁸ Podrobnosti o dôvodoch a kritériách na výber cieľových oblastí sú uvedené v pracovnom dokumente útvarov Komisie.

⁹ Treba poznamenať, že poplašné systémy sú veľmi dôležitým segmentom s veľkosťou trhu vo výške 4,5 miliardy EUR alebo 50 % trhu fyzickej bezpečnosti.

¹⁰ Pozri nariadenia (ES) č. 300/2008, (ES) č. 272/2009 a (EÚ) č. 185/2010.

V budúcnosti by výrobky osvedčené na základe certifikačného systému EÚ mohli dostávať „európske bezpečnostné označenie“ podobné označeniu CE, ktoré sa používa v oblasti bezpečnosti výrobkov. Podľa ESRIF by takéto označenie mohlo slúžiť ako „pečať kvality“ pre bezpečnostné výrobky (vyrobené a validované v EÚ).

Podľa konzervatívnych odhadov by priemyselné odvetvie mohlo v súvislosti s týmito dvoma kategóriami výrobkov dosiahnuť ročnú úsporu nákladov na testovanie a certifikáciu až do výšky 29 miliónov EUR.

Harmonizácia certifikačných postupov pre systémy bezpečnostnej kontroly na letiskách a poplašné systémy by mala mať tiež pozitívny účinok spočívajúci vo vytvorení zreteľnejšej európskej identity týchto technológií, t. j. možnej „značky EÚ“. Táto „značka“ by mala prispieť k posilneniu globálnej konkurencieschopnosti spoločností z EÚ vo vzťahu k ich konkurentom z USA a Číny.

Opatrenie 2: Komisia by na základe podrobnej analýzy posúdenia vplyvu a konzultácií so zainteresovanými stranami predložila dva legislatívne návrhy: prvým by sa zriadil harmonizovaný systém EÚ na certifikáciu zariadení na bezpečnostnú kontrolu na letiskách (detektorov) a druhým by sa zriadil harmonizovaný systém EÚ na certifikáciu poplašných systémov. Cieľom je dosiahnuť vzájomné uznávanie certifikačných systémov.

Obdobie vykonávania: polovica roka 2012 – koniec roka 2014

4.1.3. Využitie synergií medzi bezpečnostnými a obrannými technológiami

Trh (civilnej) bezpečnosti a trh (vojenskej) obrany je možné jasne rozlíšiť. Už samotnú existenciu týchto dvoch samostatných trhov však možno považovať za roztrieštenosť. Táto roztrieštenosť je do určitej miery prirodzená, keďže tieto dva trhy nemajú úplne rovnakú priemyselnú základňu, ktorá na ne dodáva výrobky, a ich koncoví používatelia, oblasti uplatňovania a tiež požiadavky sa líšia. Táto roztrieštenosť je však pociťovaná smerom nahor, na úrovni výskumu a vývoja a rozvoja spôsobilostí, a smerom nadol, na úrovni normalizácie. V niektorých prípadoch vedie k duplicitnému úsiliu v oblasti výskumu a vývoja a nemožnosti využiť úspory z rozsahu v dôsledku rozdielov v normách uplatňovaných na týchto dvoch trhoch.

Pokiaľ ide o výskum a vývoj, v súčasnosti sa s Európskou obrannou agentúrou hľadajú prostredníctvom *európskej rámcovej spolupráce* synergie medzi oblasťou civilnej bezpečnosti a oblasťou vojenskej obrany. V rámci tejto spolupráce prebieha koordinácia medzi témou „Bezpečnosť“ siedmeho rámcového programu a výskumnými činnosťami v oblasti obrany uskutočňovanými Európskou obrannou agentúrou. Cieľom je tento výskum zosynchronizovať v záujme predchádzania zdvojeniu činností a využívania možných synergií. Komisia chce v rámci programu Horizont 2020 v tejto spolupráci pokračovať a rozšíriť ju.

Čo sa týka ešte väčšej spolupráce smerom hore, aj keď by takáto spolupráca bola v záujme synchronizovanejšieho plánovania spôsobilostí užitočná, Komisia sa domnieva, že v oblasti civilnej bezpečnosti pôsobí také množstvo verejných orgánov, že v súčasnosti nie je možné vytvoriť spoločné plánovanie spôsobilostí s oblasťou obrany, kde zvyčajne existuje iba jeden subjekt z každého členského štátu, a to ministerstvá obrany jednotlivých štátov.

V súvislosti so spoluprácou smerom dole sa Komisia domnieva, že v oblastiach, kde sa využívajú rovnaké technológie a oblasti uplatnenia sú veľmi podobné, by sa malo aktívne presadzovať vypracovávanie „hybridných noriem“, t.j. noriem, ktoré sa vzťahujú na technológie z oblasti civilnej bezpečnosti aj oblasti obrany. Komisia v súčasnosti uvažuje o niekoľkých sľubných oblastiach pre takéto „hybridné normy“ vrátane softvérovo definovaného rádia a určitých technologických požiadaviek na systémy bezpilotných lietadiel (napr. technológie pre detekciu a vyhnutie sa inému vzdušnému objektu, požiadavky na letovú spôsobilosť). Len v súvislosti so softvérovo definovaným rádiom sa odhaduje, že hybridné normy by mohli viesť k celkovému zvýšeniu predaja o 1 miliardu EUR.

Opatrenie 3: Komisia má v úmysle v úzkej spolupráci s Európskou obrannou agentúrou poveriť európske organizácie pre normalizáciu vypracovaním „hybridných noriem“. Prvé poverenie bude čoskoro vydané pre softvérovo definované rádio.

Obdobie vykonávania: od polovice roka 2012

4.2. Zmenšenie priepasti medzi výskumom a trhom

4.2.1. Zosúladenie programov financovania, využívanie možností v súvislosti s právami duševného vlastníctva

V návrhu Komisie týkajúcom sa programu Horizont 2020 sa stanovujú úzke väzby s viacerými oblasťami politiky, najmä s oblasťou vnútorných záležitostí. Na tento účel sa v programe Horizont 2020 počíta s osobitnými pravidlami týkajúcimi sa práv duševného vlastníctva vzťahujúcimi sa k výskumu v oblasti bezpečnosti, čo by Komisii a členským štátom EÚ poskytlo nielen prístup k novým poznatkom získaným v rámci výskumných projektov v oblasti bezpečnosti, ale umožnilo by im aj, aby tieto poznatky za spravodlivých a primeraných podmienok využili pri následnom obstarávaní¹¹.

To by malo viesť k priamejšiemu a rýchlejšiemu využívaniu výsledkov výskumu EÚ v oblasti bezpečnosti zo strany orgánov jednotlivých členských štátov a k užšej spolupráci s konečnými používateľmi, ktorí pochádzajú prevažne z verejného sektora, čím by sa vo veľkej miere podporilo úsilie o prekonanie priepasti medzi výskumom a trhom v oblasti bezpečnosti.

Okrem toho sa v rámci obidvoch zložiek Fondu pre vnútornú bezpečnosť navrhovaných na nadchádzajúce finančné obdobie, z ktorých jedna sa zaoberá vonkajšími hranicami a vízami a druhá policajnou spoluprácou, prevenciou trestnej činnosti a bojom proti nej, ako aj krízovým riadením, predpokladá možnosť uskutočňovania Úniou financovaných opatrení zameraných na testovanie a validovanie výsledkov výskumných projektov EÚ v oblasti bezpečnosti¹².

V záujme účinného využitia tejto možnosti sú nevyhnutné osobitné pravidlá týkajúce sa práv duševného vlastníctva vzťahujúcich sa k výskumu v oblasti bezpečnosti, ktoré Komisii umožnia uplatňovať tieto práva spravodlivým a primeraným spôsobom, aby sa výsledky výskumu v oblasti bezpečnosti mohli využívať pri následnom testovaní a validovaní.

V prípade, že budú potrebné kapacity Únie, Komisia bude uvažovať o prípadnom posilnení týchto opatrení testovania a validovania priamo nákupom prototypov pre EÚ.

Opatrenie 4: Komisia plne využije nové pravidlá týkajúce sa práv duševného vlastníctva stanovené v spojení s výskumom v oblasti bezpečnosti v rámci programu Horizont 2020¹³, najmä prostredníctvom možností, ktorú ponúkajú dva osobitné programy Fondu pre vnútornú bezpečnosť v súvislosti s testovaním a validovaním výsledkov výskumných projektov EÚ v oblasti bezpečnosti.

Obdobie vykonávania: od začiatku roka 2014

¹¹ KOM(2011) 810 v konečnom znení.

¹² KOM(2011) 750 a 753 v konečnom znení.

¹³ Prijatie týchto pravidiel však stále podlieha schváleniu Európskou radou a Európskym parlamentom.

4.2.2. Obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím

Obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím¹⁴ je veľmi užitočným nástrojom pri prekonávaní priepasti medzi výskumom a trhom. Komisia jeho význam zdôraznila už vo svojom oznámení o Únii inovácií¹⁵, a to najmä v oblastiach, kde existuje inštitucionálny trh alebo trh, ktorý je vo veľkej miere regulovaný právnymi predpismi, pretože verejné obstarávanie inovatívnych produktov a služieb je v čase rozpočtových obmedzení životne dôležité pre zlepšenie kvality a efektívnosti verejných služieb. Obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím by napokon malo umožniť používateľom z verejného sektora, aby prostredníctvom nákupu nových technológií zohrávali významnejšiu úlohu v rámci inovačného cyklu. Obstarávatelia by mali byť „hybnými silami zmeny“.

V oblasti bezpečnosti však tento spôsob obstarávania doteraz využilo len málo členských štátov. Na úrovni EÚ bol v rámci témy „Bezpečnosť“ siedmeho rámcového programu do výzvy na rok 2011 zahrnutý program predprevádzkového validovania, ktorý možno považovať za predchodcu prípadného budúceho programu obstarávania vo fáze pred komerčným využitím.

Program Horizont 2020 zahŕňa špecifický nástroj na obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím, ktorý by mal značne pomôcť pri prekonávaní praktických prekážok spojených so zavádzaním tohto spôsobu obstarávania.

Na základe skúseností s programom SBIR¹⁶ uskutočňovaným v USA možno predpokladať, že 1 %-ný nárast ročnej miery rastu dosiahnutý vďaka podpore výskumu a vývoja prostredníctvom programu obstarávania vo fáze pred komerčným využitím by do roku 2020 viedol k zvýšeniu objemu predaja v bezpečnostnom priemysle o 2 miliardy EUR¹⁷.

Opatrenie 5: Komisia má v úmysle v plnej miere využiť nástroj na obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím stanovený v rámci programu Horizont 2020 a venovať na tento nástroj značnú časť rozpočtu na výskum v oblasti bezpečnosti. Tento nový prístup k financovaniu by mal priblížiť výskum k trhu, a to prostredníctvom zapojenia priemyslu, verejných orgánov a koncových používateľov od samého začiatku výskumného projektu. Komisia sa domnieva, že najslubnejšími oblasťami pre uskutočňovanie obstarávania vo fáze pred komerčným využitím sú oblasti bezpečnosti hraníc a bezpečnostnej ochrany civilného letectva.

Komisia bude tiež podporovať členské štáty v tom, aby začali realizovať podobné iniciatívy na vnútroštátnej úrovni, v súlade s príslušnými právnymi predpismi EÚ o verejnom obstarávaní.

Obdobie vykonávania: od začiatku roka 2014

¹⁴ Obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím sa tu chápe ako prístup k obstarávaniu služieb výskumu a vývoja, pri ktorom práva duševného vlastníctva nevlastní (výlučne) verejný obstarávateľ. Pozri KOM(2007) 799 v konečnom znení.

¹⁵ KOM(2010) 546 v konečnom znení.

¹⁶ SBIR znamená „inovácie a výskum v oblasti malých podnikov“ (Small Business Innovation and Research). Ide o americký program podporujúci inovácie v malých a stredných podnikoch pomocou programu obstarávania vo fáze pred komerčným využitím.

¹⁷ Pozri pracovný dokument útvarov Komisie.

4.2.3. Prístup na medzinárodné trhy obstarávania

Trh verejného obstarávania EÚ je tradične veľmi otvorený. Tomu však nie vždy zodpovedá podobný stupeň otvorenosti zo strany našich obchodných partnerov. Na celom svete je iba štvrtina trhu verejného obstarávania prístupná pre medzinárodnú hospodársku súťaž.

Komisia navrhla nariadenie¹⁸, ktoré by malo prispieť k otvoreniu trhov verejného obstarávania na celom svete a zabezpečiť, aby k nim európske podniky mali spravodlivý prístup. Toto nariadenie by malo poskytnúť viacero nástrojov, ktorými sa zabezpečí dosiahnutie týchto cieľov.

Opatrenie 6: Komisia plne využije nástroje, ktoré má k dispozícii, aby zabezpečila spravodlivý prístup bezpečnostného priemyslu EÚ k medzinárodným trhom obstarávania. Vzhľadom na citlivý charakter bezpečnostných technológií sa mimoriadna pozornosť bude venovať príslušným vývozným predpisom.

Obdobie vykonávania: od konca roka 2013

4.2.4. Obmedzenie zodpovednosti voči tretím stranám

V záujme prekonania priepasti medzi výskumom a trhom a najmä s cieľom zabezpečiť, aby hrozba zodpovednosti neodstrašila bezpečnostný priemysel od vývoja, nasadzovania a obchodného využívania technológií a služieb, ktoré by mohli viesť k záchrane životov, USA po 11. septembri 2001 prijali zákon o bezpečnosti. V ňom sa stanovujú obmedzenia právnej zodpovednosti poskytovateľov protiteroristických technológií a služieb. Tento právny predpis by mohol americkým spoločnostiam s vedúcim postavením na trhu poskytnúť na trhoch tretích krajín konkurenčnú výhodu oproti ich partnerom z EÚ.

Je zrejmé, že zákon USA o bezpečnosti vychádza zo špecifického právneho kontextu USA, kde sú skupinové žaloby bežným javom. V Európe sa síce zavedenie obdoby zákona USA o bezpečnosti neplánuje, je však potrebné lepšie pochopiť a skúmať to, do akej miery otázky zodpovednosti odrádzajú priemysel od uvádzania sľubných technológií a služieb na trh.

Zainteresované strany z tohto odvetvia nemajú v tejto otázke jednotný názor, pričom podrobnú právnu analýzu zlučiteľnosti s právnymi predpismi jednotlivých štátov alebo právnymi predpismi EÚ je ešte potrebné vykonať.

Opatrenie 7: Komisia vyhlásila verejnú súťaž na rozsiahlu štúdiu, v ktorej sa budú analyzovať právne a hospodárske dôsledky obmedzenia zodpovednosti voči tretím stranám. V rámci tejto štúdie sa bude tiež skúmať, aké sú možné alternatívy k obmedzeniu zodpovednosti voči tretím stranám zavedenému prostredníctvom zákona USA o bezpečnosti, napríklad dobrovoľný fond priemyselného odvetvia, odporúčanie Komisie atď. V štúdii sa náležite zohľadnia dôsledky z hľadiska základných práv.

Obdobie vykonávania: rok 2012 – polovica roka 2013

¹⁸ KOM(2012) 124 v konečnom znení.

4.3. Lepšie začlenenie spoločenského rozmeru

4.3.1. „Overovanie“ vplyvu na spoločnosť počas fázy výskumu a vývoja

Lepšie začlenenie spoločenského rozmeru do činností bezpečnostného priemyslu by prispelo k zníženiu neistoty, pokiaľ ide o prijatie spoločnosťou. To by malo umožniť efektívne využívanie investícií do výskumu a vývoja a zároveň umožniť strane dopytu, aby kupovala výrobky, ktoré v plnej miere spĺňajú jej požiadavky na bezpečnosť a zároveň sú akceptované spoločnosťou.

Komisia sa preto domnieva, že vplyv na spoločnosť a na základné práva by mal byť zohľadnený už pred fázou výskumu a vývoja a počas nej, a to prostredníctvom zapojenia spoločnosti. Tým by sa umožnilo, aby sa spoločenské otázky riešili hneď na začiatku procesu.

Komisia už podnikla viacero aktivít, prostredníctvom ktorých chce začleniť spoločenský rozmer v rámci témy „Bezpečnosť“ siedmeho rámcového programu. Vzhľadom na program Horizont 2020 je však teraz vhodný čas na zjednotenie tohto úsilia, zapojenie spoločnosti do výskumu a inovácií a zabezpečenie, aby overovanie vplyvu na spoločnosť prebiehalo systematickejšie.

Komisia zapojí spoločnosť a podľa možnosti stanoví pre všetky svoje budúce výskumné projekty v oblasti bezpečnosti povinnosť overovania vplyvu na spoločnosť¹⁹. Vplyv nových technológií na spoločnosť bude osobitne „overovať“ v rámci všetkých svojich programov obstarávania vo fáze pred komerčným využitím v oblasti bezpečnosti uvedených vyššie.

4.3.2. Ochrana súkromia už v štádiu návrhu a štandardná ochrana súkromia vo fáze navrhovania

Na jednej strane je mimoriadne ťažké pretaviť spoločenské hľadiská do technologických požiadaviek, čo navyše komplikuje široká škála bezpečnostných produktov na trhu, na druhej strane sa spoločenské otázky súvisiace s bezpečnosťou v závislosti od jednotlivých členských štátov značne líšia.

Z tohto dôvodu sa Komisia domnieva, že najlepším spôsobom, ako ďalej postupovať, by bolo zavedenie koncepcie „ochrany súkromia už v štádiu návrhu“ (*privacy by design*) a „štandardnej ochrany súkromia“²⁰ (*privacy by default*) vo fáze navrhovania. Na tento účel by hospodársky subjekt, ktorý by chcel, aby bol jeho výrobný proces uznaný auditom za vyhovujúci z hľadiska „ochrany súkromia už v štádiu návrhu“, musel splniť súbor požiadaviek vymedzených v príslušnej norme EÚ. Dodržiavanie tejto normy nebude povinné. Komisia je však presvedčená, že spoločnosti sa pod silným tlakom svojich konkurentov budú musieť takouto normou riadiť, pričom táto norma by mala byť uznávaná rovnako ako napr. norma ISO 9000²¹ pre manažérstvo kvality.

¹⁹ S výnimkou „nevyhovujúcich“ oblastí, ako je napríklad výskum základných technológií a projekty týkajúce sa prognóz a scenárov.

²⁰ Viac podrobností o „ochrane súkromia už v štádiu návrhu“ je uvedených v pracovnom dokumente útvarov Komisie.

²¹ KOM(2012) 11.

Opatrenie 8: Komisia poverí európske organizácie pre normalizáciu, aby vypracovali normu vychádzajúcu z existujúcich programov riadenia kvality, ktorá sa však bude uplatňovať na riadenie problematiky ochrany súkromia vo fáze navrhovania.

Obdobie vykonávania: polovica roka 2012 – polovica roka 2015

5. MONITOROVANIE

Na monitorovanie ohlásených opatrení v rámci politik bude dohliadať na to určená skupina expertov zriadená Komisiou. Táto skupina bude zahŕňať všetkých príslušných aktérov z oblasti bezpečnosti.

Bude sa schádzať najmenej raz ročne s cieľom monitorovať pokrok.

6. ZÁVER

Tento akčný plán je prvým akčným plánom Komisie, ktorý je osobitne zameraný na bezpečnostný priemysel. Novinkou preto nie sú len ohlásené opatrenia, ale aj komplexnosť prístupu, ktorý zahŕňa všetko od fázy výskumu a vývoja až po normalizáciu a certifikáciu. V závislosti od budúcich posúdení by prípadné ďalšie oblasti, v ktorých sa uskutoční harmonizácia, mohli zahŕňať sektor pozemnej a námornej dopravy, ako aj otázky obmedzenia zodpovednosti tretích strán.

Je potrebné mať na pamäti, že všetky opatrenia uvedené v tomto dokumente úzko závisia od ochoty členských štátov spolupracovať s európskymi inštitúciami, organizáciami pre normalizáciu, ako aj zainteresovanými stranami z verejného a súkromného sektora v záujme prekonania roztrieštenosti bezpečnostných trhov EÚ. Komisia preto vyzýva členské štáty, aby podporili jej iniciatívu zameranú na zlepšenie konkurencieschopnosti podnikov z bezpečnostného priemyslu EÚ a zároveň zníženie existujúcich prekážok vstupu na trh.

Komisia je presvedčená, že opatrenia uvedené v tomto akčnom pláne výrazne prispejú k zlepšeniu konkurencieschopnosti európskeho bezpečnostného priemyslu. Cieľom Komisie je poskytnúť bezpečnostnému priemyslu EÚ pevnú domovskú základňu, z ktorej bude môcť rozšíriť svoju činnosť na nové a rýchlo sa rozvíjajúce trhy, kde možno v budúcnosti očakávať výrazný rast v oblasti bezpečnosti.

Takýto rast v rámci EÚ i mimo nej musí ísť ruka v ruke s posilnením opatrení zameraných na lepšie začlenenie spoločenského rozmeru do činností bezpečnostného priemyslu. Ochrana súkromia už v štádiu návrhu (*privacy by design*) a dodržiavanie základných práv sa musia stať kľúčovým aspektom všetkých bezpečnostných technológií EÚ.